

## SAİD PAŞA DİVÂNI'NDA YER ALAN ATASÖZLERİ VE DEYİMLER ÜZERİNE<sup>1</sup>

Kabul Tarihi: 19.02.2016

Yayın Tarihi: 13.04.2016

Seyit YAVUZ\*

### Öz

19. yüzyılda Diyarbakır'da yetişen, gerek Türk edebiyatı gerekse Türk târihi üzerine ortaya koyduğu eserlerle ön plâna çıkan Sa'îd Paşa'nın devlet adamlığı kişiliği, onun edebî kişiliğinin arka plânda kalmasına sebep olmuştur. Edebî kişiliğinin değerini onun yakın dostu olan ve hem Diyarbakır'ın hem Türk edebiyatının önde gelen isimlerinden Ali Emîri de "Tarih ve Edebiyat Mecmûası'nda" sıklıkla dile getirmiştir. Sa'îd Paşa'nın kişiliğine büyük saygı duyan Ali Emîri, onun birçok şiirine de mecmûasında yer vermiş ve bu şiirlerle nazîreler yazmıştır.

Sa'îd Paşa'nın şairliği, edebiyatçı ve devlet adamı kimliğinin gölgesinde kalmış olsa da divânda yer alan şiirler, onun ne kadar sağlam, samimî ve içten bir üslûbunun olduğunu kanıtlar niteliktedir. Divânı toplamda 193 manzûme ihtivâ etmektedir. Şiirlerinin genel olarak hikemî bir havası vardır. Ayrıca aşk, toplumsal olaylar ve Sa'îd Paşa'nın birçok nasihati de şiirlerinde konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunların yanında atasözlerine ve deyimlere de sıkça başvurmuş ve bunları şiirlerinde kullanmıştır. Buradan hareketle bu çalışmada Sa'îd Paşa Divânı'nda yer alan atasözleri ve deyimler üzerinde durulmuş ve bunlar örnek metinlerle gösterilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Diyarbakır, Sa'îd Paşa, Atasözleri ve Deyimler.

*Sen uşandırma eli el de uşandırmaz seni  
Hilekârlık eyleme kimse dolandırmaz seni  
Dest-i a'dâdan şoğuk şu içme kandırmaz seni  
Korğma düşmenden ki âteş olsa yandırmaz seni  
Müstakîm ol Hazret-i Allah utandırmaz seni  
(Sa'îd Paşa, Muhammes, s. 110)*

## UPON THE PROVERBS AND IDIOMS THAT ARE MENTIONED IN THE DİVAN- POETRY OF SAİD PASHA

### Abstract

Said Pasha is one of the most important names that is brought in Diyarbakır in the nineteenth century. He was an intellectual who is known for his literacy and poetry besides his personality as historian and statesmanship. His close friend Ali Emiri, who is a prominent name of both the Diyarbakır and Turkish literature, frequently expressed this in history and literatur journal. Ali Emiri very respected Said Pasha's personality and gave place to many poems in his journal and wrote nazires after Said Pasha's poems.

Even though the poetry of Said Pasha remained in the shadow of his personality of man of letters and statesmanship, the poems of his Divan are an evidence of his solid, friendly and sincere literary style. His Divan contains in total 193 poem. His poems have a general air of wisdom and philosophy. In addition, love, social affairs and Said Pasha's many advices are seen as subjects of his poems. Besides that, he frequently referred to

<sup>1</sup> Bu yazı, Said Paşa ve Süleyman Nazif Sempozyumu (26-27 Mart 2015 Diyarbakır)'unda sunulan tebliğın genişletilmiş hâlidir.

\* Yüksek Lisans Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, KAYSERİ; seyityavuz0@gmail.com

proverbs and idioms and he used them in his poems. Starting from this, proverbs and idioms in the Divan of Said Pasha are discoursed in this study and where shown with examples.

**Kew Words:** Diyarbakır, Said Pasha, Proverbs and Idioms.

## **Giriş**

Bilindiği gibi atasözleri ve deyimler her dilin varlığı içerisinde çeşitli görevlerle birlikte kullanılırlar. Bunlar kıssadan hisse çıkarma, deyiş güzelliği, kavram zenginliği gibi birçok özelliği de taşırlar. Edebiyatımızda sav, mesel gibi isimlerle de anılmış olan atasözleri ve deyimler, gerek manzûm gerek mensûr birçok eserde kullanılmış, kullanımlarla birlikte de bu söz varlıklarımız nesilden nesle aktarılmış, aynı zamanda bazı kişiler tarafından derlenerek bir araya getirilmeye çalışılmıştır.<sup>2</sup> Konuyla alakalı olarak birçok çalışma yapılmış, dîvân edebiyatı içerisinde şâirlerin sıklıkla kullandıkları atasözleri ve deyimler bu çalışmalarla tespit edilmiştir.

Dîvân edebiyatında ve Osmanlıcada bu kavram için mesel de darbimesel de geçer. Darbimesel, aslında mesel getirmek, duruma uyan yaygın bir söz ya da bir atasözü söylemek demektir. (Aksoy, 1993:3-4) Türk dili ve kültürü içerisinde mühim bir yeri olan atasözleri ve deyimler, klâsik Türk edebiyatı sahasında da hem konuya ve kullanıldığı yere uygun olarak, hem de manzûm eserlerde vezne uygun olarak şâirlere oldukça rahat bir söyleyiş imkânı sağlamışlardır. Bu bakış açısından yola çıkılarak çalışmamızda Sa'îd Paşa Dîvânı'nda yer alan atasözleri ve deyimler tespit edilmiştir.

## **A-Atasözleri**

Sa'îd Paşa Dîvânı'nda tespit edilen atasözleri ve deyimler, vezinleriyle birlikte ve transkripsiyonlu bir biçimde gösterilmiştir. Atasözleri daha çok müfredlerde kullanılmıştır fakat aynı zamanda müfredlerin içerisinde atasözü niteliği taşıyabilecek olan bazı hikmetli ifâdelere de rastlamak mümkündür.

*(mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün)*

Zinhâr Sa'îd olmayasın **şöhrete mâ'il**

**Şöhret** kişiniñ rāhatını **ber-țaraf** eder<sup>3</sup>

Beyitte, “Kişinin kazandığı ün, her zaman hoş giden bir durum sağlamaz. Kendisini sıkan, rahatsız eden durumlara da yol açar.”<sup>4</sup> anlamını taşıyan “şöhret âfettir” atasözüne telmih vardır.

*(fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün)*

Bir selâmiñda Sa'îd-i zârîñ yâd etmediñ

<sup>2</sup> Konuyla ilgili geniş bilgi için bkz. Ömer Asım Aksoy, Atasözleri ve Deyimleri Sözlüğü, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1993; Mehmet Zeki Akalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1983; M. Ertuğrul, Örnekleriyle Büyük Deyimler Sözlüğü I-II, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2010.

<sup>3</sup> Diyarbakırlı Sa'îd Paşa Dîvânı, Yrd. Doç. Dr. Kenan ERDOĞAN, Manisa, 2004, s. 72.

<sup>4</sup> Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Ömer Asım Aksoy, s. 265.

**Dideden mehcür olan derler gönülden dür olur<sup>5</sup>**

Burada ise “İnsan, çevresinde bulunan sevdiklerini sık sık arar. Ama uzakta bulunan sevdiklerini o kadar sık arayamadığından ve onlarla görüşemediğinden yavaş yavaş onları unuttur.” anlamına gelen ve dilimizde de oldukça sık kullanılan “Gözden uzak olan, gönülden de uzak olur” atasözüne işaret edilmiştir.

*(mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün)*

Haķâret yağsa ‘izzet ķahr ile gitmez hünerverden

**Yere düşmekle kıymet infikâk etmez mücevherden<sup>6</sup>**

Bu manzûmede “Yetenekli, dürüst ve değerli bir kişi bulunduğu yüksek yeri (makam-mevki) yitirip önemsiz bir yerde bulunmak zorunda kalsa dahi değerinden bir şey kaybetmez.” anlamında kullanılan “Altın/Mücevher yere düşmekle değer kaybetmez” şeklindeki atasözüne değinilmiştir.

*(mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün)*

**Selâmet âdeme hıfz-ı lisân etmekle hâşıldır**

Bu bir eski meşeldir söylenir eyyâmdan kalmış<sup>7</sup>

Burada da “İnsanın selâmeti dilini muhafaza etmesindedir” anlamında kullanılan “Selâmetü’l-insân fi hıfzı’l-lisân”, olarak ifâde edilen Arapça atasözüne telmihte bulunulduğunu söylemek mümkündür.

*(fâ’îlâtün fâ’îlâtün fâ’îlâtün fâ’îlün)*

Ehl-i ‘ırfân reşk-i hâsidden selîm olmaz Sa’îd

Söylenir eski meşeldir **mâr olur gencînde<sup>8</sup>**

Malûm olduğu gibi klâsik şiirimizde yılan; umûmiyetle uzunluğu, zehri, kıvrımları ve benzeri gibi özellikleriyle şâirler tarafından mevzû olarak kullanılmıştır. Hazineselerin yılanlar tarafından korunduğuna dâir rivâyetler de mevcuttur.<sup>9</sup> Sa’îd Paşa da beyitte eskiden sıklıkla kullanılan “mâr olur gencînde” sözünü kullanarak bu rivâyetlere değinmiştir.

*(mef’ûlü mefâ’îlü mefâ’îlü fe’ûlün)*

Bir gün ne bilirsin ki saña olmaya düşmen

**Esrârıñı dostuñ bile olsa nihân et<sup>10</sup>**

Bu beyiti günümüz Türkçesine aktarırsak: Dostunun bir gün sana düşman olmayacağını nereden bilirsin? Bu nedenle de sırlarını dostuna dahi söyleme, gizli tut.

<sup>5</sup> Erdoğan, s. 74.

<sup>6</sup> Erdoğan, s. 91.

<sup>7</sup> Erdoğan, s. 142.

<sup>8</sup> Erdoğan, s. 98.

<sup>9</sup> Bu konu için bkz. “Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü”, İskender Pala, Kapı Yay., İstanbul, 2009, s. 297.

<sup>10</sup> Erdoğan, s. 65.

Buradan hareketle “Bir sır, dostu bile açılmamalıdır. Açılırsa o da kendi dostuna anlatır. Bundan üçüncü kişi duyar. Böylece sır yayılır, sır olmaktan çıkar.” (Aksoy, 1993:65) biçiminde Aksoy’un da manâsıyla birlikte açıkladığı ve atasözü olarak tarif ettiği bu ibârenin ise aslında Hz. Peygamber’e âit olan bir hadîs-i şerîf olduğu da malûmdur. Ebrârın kalpleri, sırların kabirleridir şeklinde geçen hadîs-i şerîfte “iyi insanların kalpleri, sırlarının saklandığı en güvenilir ve emîn yerdir” anlamıyla kullanılmaktadır.

*(mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün)*

**Tîğ-ı lisânın açtığı zağma yok iltiyâm**

Ol yara vaqt-i şekve gelirse dehân olur<sup>11</sup>

Burada ise bütün yaralara çâre bulunacağına, fakat dil yarasının çâresinin olmadığını vurgulayan “Bıçak yarası onulur, dil yarası onulmaz” şeklindeki atasözüne değinilmiştir.

*(fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün)*

Şimdi bizden geçdi yâr ağıyâra oldu âşinâ

Bu meşeldir **her zaman bir 'âşıkın devrânıdır**<sup>12</sup>

Bu manzûmede ise halk arasında çok yaygın bir deyiş olan “her vakit/dönem bir âşıkın devrânıdır” anlamındaki mesele yer verilmiştir.

*(fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün)*

İster iseñ hıfz ide 'ırzın Hüdâ-yı Lemyezel

'İrzina a'dâ-yı bed-hvâhîñ bile verme hâlel

Tâ ezelden söylenir halkın dilinde bu meşel

**Celb ider elbette insâna mükâfatın 'amel**

Müstakîm ol Hâzret-i Allâh utandırılmaz seni<sup>13</sup>

Sa'îd Paşa'nın oldukça meşhûr olan bu mütekerrir muhammesinde ise kime, nasıl davranırsan karşılığını da o şekilde görürsün anlamını karşılayan “ne ekersen onu biçersin” şeklindeki atasözüne telmihte bulunulmuştur.

*(fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün)*

Seyyi'ât insâna nefsi kemterininden gelir

Her hacâlet âdeme sū-i qarîninden gelir

**'İzzet ü zillet mekâna hep mekininden gelir**

İstikâmet müstakîmü'l-hâle dininden gelir

Müstakîm ol Hâzret-i Allâh utandırılmaz seni<sup>14</sup>

<sup>11</sup> Erdoğan, s. 74.

<sup>12</sup> Erdoğan, s. 76.

<sup>13</sup> Erdoğan, s. 111.

<sup>14</sup> Erdoğan, s. 111.

Bu muhammes genel olarak Sa'îd Paşa'nın birçok öğütte ve tespitte bulunduğu bir manzûmedir. Zâten bu yönüyle oldukça dikkat çekmektedir. Kullanılan her ifâde ayrı bir nasihat niteliği taşımaktadır. Bu şiirde de “Kişinin izzeti bulunduğu mekâna da izzet katar” anlamında eskilerin sıklıkla kullandıkları Arapça bir mesel olan “Şerefü'l-mekân bi'l-mekân” sözüne telmih vardır.

### B-Deyimler

Dîvânda tespit edilen birçok deyim bulunmaktadır fakat çalışmamıza örnek teşkil etmesi için, bugün dilimizde sıklıkla karşımıza çıkan yirmi tanesi örneklerle gösterilmiştir. Beyitlerde yer alan deyimler koyu renkle gösterilmiş ve deyimlerin günümüzde hangi anlamlarla kullanıldıkları parantez içerisinde kısaca açıklanmıştır.

*(mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün)*

**Uğratma derde başını** beyhüde halk için

Bir kimse şoñra etmez efendi devâ saña<sup>15</sup>

(Başını derde sokmak/uğratmak): Sıkıntılı bir duruma girmek veya getirilmek.)

*(fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün)*

Ğabğabın būs eden üftâdenin **ağzı şulanır**

Bâğ-ı hüsünüde yetmişdir o elma-yı lezîz<sup>16</sup>

(Ağzı sulanmak: 1-İmrenmek. 2-Yeme-içme isteği artmak.)

*(mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün)*

Ağzımda **dilim dönmüyor** ahvâlimi 'arza

Gel sînemi del bak ki derûnumda neler var<sup>17</sup>

(Dili dönmek: Bir sözü doğru düzgün söylemeyi becerememek. 2- Amacını iyi anlatamamak.)

*(mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün)*

Ğabûl-i iltiyâm itmez řabîbâ mûmiyâ urma<sup>18</sup>

Beni **gözden düşürmüş** ol perî işkestdir göñlüm

(Gözden/gözünden düşürmek: Bir kişi veya şey değerini yitirmek, rağbet görmemek.)

*(mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün)*

**Yüzü ağ alnı açık** olmalı cihanda kişi

<sup>15</sup> Erdoğan, s. 61.

<sup>16</sup> Erdoğan, s. 67.

<sup>17</sup> Erdoğan, s. 69.

<sup>18</sup> Erdoğan, s. 89.

Ne et kabâhâti evvel ne ba'dehu yere bak<sup>19</sup>

(Alnı açık yüzü ak: Çekinecek hiçbir durumu veya ayıbı olmayan.)

**(mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün)**

Dil bağlar iseñ dâ'ıye-i dehr-i deniye

**Girmez gözüñe şubha kadar** guşşadan uyhu<sup>20</sup>

(Gözüne uyku girmemek: Uyuyamamak, uykusuz kalmak.)

**(mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün)**

Hiddetle terledikçe i'zâr-ı münevverîñ

Hurşîd korğa korğa bakıp **titrer üstüne**<sup>21</sup>

(Üstüne titremek: Bir şeye veya kimseye sevgi ve özen göstermek.)

**(fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün)**

Neş'esi yokdur ki andan bir humâr itmez zuhûr

Söyleyin sâkîye **çalsın başına** peymâneyi<sup>22</sup>

(Başına çalmak: Bir şeyi öfkeyle, nefretle geri verme.)

**(mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün)**

**Tutar kolundan atar** hufre-i mezâra kadar

Felek çıkarsa da rikâatle âsumâna seni<sup>23</sup>

(Kolundan tutup atmak: Hakaretle kovmak.)

**(mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün)**

Ağyâr yazık bizden o maḥbûbı şoğuttı

**Güvendiğimiz dağlara karlar yağıverdi**<sup>24</sup>

(Güvendiği dağlara karlar yağmak: Yardım ve yarar beklediği kimse, yer veya şeyden iyilik gelmemek.)

**(mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün)**

Değil hâliñ kitâb-ı hüsnüni **gözden geçirdikde**

Görünce 'arızın bir nokta koydum intiḥâb etdim<sup>25</sup>

<sup>19</sup> Erdoğan, s. 88.

<sup>20</sup> Erdoğan, s. 93.

<sup>21</sup> Erdoğan, s. 95.

<sup>22</sup> Erdoğan, s. 99.

<sup>23</sup> Erdoğan, s. 100.

<sup>24</sup> Erdoğan, s. 103.

<sup>25</sup> Erdoğan, s. 140.

(Gözden geçirmek: Okumak, niteliğini anlamak için bir şeyin her yanına bakmak, incelemek, muâyene etmek.)

*(mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün)*

Bir pertev **ilişdi gözüme** bir de ne görsem

Âyîne komuşlar ruḥ-ı dildāra muḳābil<sup>26</sup>

(Gözüne ilişmek: Birdenbire istemeden görmek.)

*(fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün)*

**Gözünü yumsa** hükümet çoğalır ehl-i fesād

Bağ-ı bî-şāhib ise ḥār u ḥasından bilinir<sup>27</sup>

(Gözünü yummak: Görmezlikten gelmek, gözünü kapatmak.)

*(fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün)*

Çok söz var idi ol güzele söyleyecektim

Gördükde **dilim dönmedi şaşdım kalıverdim**<sup>28</sup>

(Dili dönmek: Bir sözü doğru, düzgün söylemeyi becerememek.)

(Şaşırp kalmak: Bir olay veya durum karşısında hayrete düşmek.)

*(fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün)*

Dün gice bir yoşmaya şöyle bakarken gözlerim

N'oldı bilmem bir derin **uykuya daldı** gönlümüz

(Uykuya dalmak: Uyumaya başlamak.)

Bunca yıldır şu delilikten bıkip uşlanmadı

**Çekmedi el** taze sevmekten kocaldı gönlümüz<sup>29</sup>

(El çekmek: Uğraşmaz olmak, uğraşmamak, ilgilenmemek, o şeyle ilgisini kesmek.)

*(mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün)*

Pā-māl olayım tā ki anıñ reh-güzerinde

Ḳaddiñ göricek **ḥāk ile yeksân olurum** ben<sup>30</sup>

(Hāk ile yeksân olmak: Yapı, şehir ve benzeri için temelinden yıkıp harâb etmek, bütünüyle ortadan kaldırmak veya kalkmak. Bu beyitte de mecâzen kişiye isnâd edilerek kullanılmıştır.)

*(mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün)*

<sup>26</sup> Erdoğan, s. 139.

<sup>27</sup> Erdoğan, s. 138.

<sup>28</sup> Erdoğan, s. 135.

<sup>29</sup> Erdoğan, s. 135.

<sup>30</sup> Erdoğan, s. 133.

Ey mâh seni bilmez idim kendime düşmen  
İtdiñ baña yerden göğe dek cevır ü cefâ sen  
**Yandım da kül oldum** seniñ ey zâlim elinden  
Sen söyle nasıl âh u figân etmeyeyim ben  
Teng oldu cihan başıma sulţânım efendim

(Yanıp kül olmak: Elinde bulunan her şeyi kaybetmek, varını yoğunu yitirmek.)

*(mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün)*

Yandırdığın âteş duruyor sinede gel bak  
Birden bire yakmağsa murâdın yüregim yak  
**Gitdikçe eder cânıma** cevır ü sitemiñ **tak**  
Oldu o zaman kim dil-i zârım saña müştak  
Teng oldu cihan başıma sulţânım efendim<sup>31</sup>

(Canına tak etmek: Dayanamaz duruma gelmek, sabrı tükenmek.)

### **Sonuç**

Sonuç olarak bu makalede Sa'îd Paşa Dîvân'ında karşımıza çıkan deyim ve atasözleri tespit edilmiş, örneklerle de gösterilmeye çalışılmıştır. Ayrıca Sa'îd Paşa'nın şiirlerinde geçen birçok ifadenin de vecîze niteliğinde olduğu görülmektedir. Bunun en önemli sebeplerinden biri Sa'îd Paşa'nın şiirlerinin, Nâbî ile birlikte andığımız "Hikemî/Hakîmâne" tarzdaki şiirlerin özelliğini taşıyor olmasıdır. Bu da tabîî olarak şiirlerinde nasihat/öğüt içerikli ifâdeler kullanmasına sebep olmuştur. Atasözleri ve deyimlerin hem anlatımı kolaylaştırmak hem de okuyucunun daha rahat bir şekilde anlamasını sağlamak için bir araç olduğu oldukça açıktır. Bir diğer sebep ise Sa'îd Paşa'nın günümüze oldukça yakın bir dönem olan 19. yüzyılda yaşamış olmasıdır.

### **Kaynakça**

AKSOY, Ömer Asım; Atasözleri ve Deyimleri Sözlüğü, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1993.

ERDOĞAN, Kenan; Diyarbakırlı Sa'îd Paşa Dîvânı, Manisa, 2004.

KAYA, Bayram Ali; "Atasözleri ve Deyimlerin Dîvân Şiirinde Kullanımı İle Dîvânların Bu Söz Varlıklarımız Bakımından Önemi", Dîvân Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, S. 6, İstanbul, 2011.

OY, Aydın; "Atasözü", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA), c. 4, s. 44-46.

<sup>31</sup> Erdoğan, s. 113, 114.

PAKALIN, Mehmet Zeki; Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü I-II-III Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1983.

PALA, İskender; Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul, 2009.

SAMİ, Şemseddin; Kâmûs-ı Türkî, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2010.

Türk Dil Kurumu, Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü (<http://www.tdk.gov.tr>)

dübbe